

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kannasoja, Sirpa; Ruonakangas, Santra

Title: Rakenteellisen sosiaalityön tekemistä mahdollistavat tekijät

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat 2023

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Kannasoja, S., & Ruonakangas, S. (2023). Rakenteellisen sosiaalityön tekemistä mahdollistavat tekijät. In K. Närhi, S. Kannasoja, T. Kokkonen, N. Rantamäki, & S. Ruonakangas (Eds.), *Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa* (pp. 106-116). Jyväskylän yliopisto. Sophi, 154. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9712-0>

6.

Rakenteellisen sosiaalityön tekemistä mahdollistavat tekijät

Sirpa Kannasoja & Santra Ruonakangas

Sosiaalityöntekijän on tärkeä tunnistaa, mikä hänen työssään on rakenteellista sosiaalityötä. Lisäksi on tärkeää, että tutkimuksen avulla voidaan tuottaa tietoa, joka auttaa sosiaalityöntekijöitä tunnistamaan asioita, jotka mahdollistavat tai estävät rakenteellisen sosiaalityön toteutumista heidän omassa työssään. Seuraavaksi esitellään tekijöitä, jotka ovat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä rakenteellisen sosiaalityön tekemiseen, toisin sanoen: mitkä tekijät¹ ennustavat sitä, että sosiaalityöntekijä toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä. Jokaista rakenteellisen sosiaalityön yksittäistä osa-aluetta (ks. taulukko 1 luvussa 5) tarkastellaan erikseen. Tuloksia kuvataan yksityiskohtaisesti, jotta niin sosiaalityöntekijät kuin erilaisissa päättävissä asemissa toimivat tahot voisivat tunnistaa tekijöitä, joihin vaikuttamalla voidaan mahdollistaa ja edistää rakenteellisen sosiaalityön toteutumista.

1 Ennustavia tekijöitä käsitellään muiden muuttujien osalta jatkuvina muuttujina, mutta tiedon saamista ja välittämistä mittaavia muuttujia käsitellään kaksiluokkaisina muuttujina (ks. luku 4, taulukko 2).

6.1 Tietotyö

Tietotyö jakautuu tiedon saamiseen, palvelujärjestelmä- ja asiakastiedon sekä yhteiskuntarakennetiedon tuottamiseen ja tiedon välittämiseen (ks. Kannasoja & Ruonakangas, luku 5.1 tässä teoksessa). Näitä osa-alueita selitetään kyselytutkimuksen tutkimusasetelmassa kuvatulla tavalla (ks. Kannasoja & Ruonakangas, luku 4 tässä teoksessa). Tiedon saamista selitetään erilaisilla sosiaalityön toimintaympäristöön liittyvillä tekijöillä ja tiedon tuottamisen osa-alueita sosiaalityön toimintaympäristöön liittyvien tekijöiden lisäksi eri tahoilta saadun tiedon määrällä. Tiedon välittämistä puolestaan selitetään toimintaympäristötekijöiden sekä eri tahoilta saadun tiedon määrän lisäksi tiedon tuottamisen useudella. Tietotyötä selittävät tekijät on esitelty kootusti taulukossa 1 (ks. tarkemmin liite 2)².

Taulukko 1. Tietotyötä selittävät tekijät

Tiedon saaminen	Palvelujärjestelmä- ja asiakastiedon tuottaminen
Työyhteisön tuki rakenteellista sosiaalityötä kohtaan	Saa tietoa yhteistyöverkostolta
Kiinnostus rakenteellista sosiaalityötä kohtaan	Tutkimuksellinen osaaminen
Työn autonomia	Saa tietoa valvontaviranomaisilta
Käsitys rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisesta	Innovaatio-osaaminen
	Usko, että voi vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin työssään
Tiedon välittäminen	Yhteiskuntarakennetiedon tuottaminen
Saa tietoa kansalaistoimijoilta	Resurssiosaaminen
Tuottaa yhteiskuntarakennetietoa	Yhteiskunnallinen vaikuttaminen
Toimii johtavana sosiaalityöntekijänä	Saa tietoa yhteistyöverkostolta
Saa tietoa yhteistyöverkostolta	Saa tietoa valvontaviranomaisilta
Saa tietoa asiantuntijalähteistä	Ammattieettisten ristiriitojen kokeminen
Käsitys rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisesta	

Suurin osa (81,4 %) sosiaalityöntekijöistä saa eri tahoilta ja lähteistä vähintäänkin vähän tietoa (ka. > 2,0) asiakkaiden ja kansalaisten hyvinvoinnista sekä sitä mahdollistavista ja estävistä tekijöistä. Vahvimmin tätä ennustaa työyhteisön tuki: mitä enemmän työyhteisö tukee rakenteellisen sosiaalityön toteutusta, sitä enemmän tietoa saadaan. Lisäksi sosiaalityöntekijän rakenteellista sosiaalityötä kohtaan osoittama kiinnostus ja se, mitä selvempää hänelle on, miten sitä toteutetaan käytännössä,

2 Kunkin osa-alueen selittävät tekijät on mainittu ennustamisen voimakkuuden mukaisessa järjestyksessä. Toisin sanoen, ensimmäisenä mainittu tekijä on voimakkain ennustaja. Keskeiset tunnusluvut löytyvät liitteestä 2.

ennustaa tiedon saamista eri tahoilta. Myös työssä koettu autonomia eli se, että sosiaalityöntekijä saa vaikuttaa työnsä sisältöön ja määrään, ehtii tehdä työtehtävänsä työajan puitteissa, ehtii perehtyä työajalla ammat-
tikirjallisuuteen ja alan tutkimukseen sekä saa osallistua työajalla alan koulutukseen tai seminaareihin, ennustaa tiedon saamisen runsautta. (Ks. taulukko 1.)

Sosiaalityöntekijät tuottavat tietoa työssään eri tahoilta saamansa tiedon pohjalta. Asiakkaan tarpeisiin ja palvelujärjestelmään liittyvää tietoa tuotti 64 prosenttia vastaajista useammin kuin silloin tällöin (ka. > 3,0). Tätä ennustaa yhteistyöverkostoilta ja valvontaviranomaisilta saatu tieto: mitä enemmän työntekijä saa tietoa, sitä suuremmaksi kasvaa tiedon tuottamisen todennäköisyys. Tiedon saamisen lisäksi tutkimuksellinen osaaminen ja innovaatio-osaaminen osoittautuivat merkittäviksi palvelujärjestelmä- ja asiakastiedon tuottamista ennustaviksi tekijöiksi. Tutkimuksellinen osaaminen koostuu taidosta hyödyntää teorioita ja tutkimusta käytännön työssä, kyvystä arvioida uusien toimintakäytäntöjen vaikutuksia ja taidosta argumentoida näkemyksiä eri tietolähteitä hyödyntäen. Innovaatio-osaaminen koostuu kyvystä tarkastella kriittisesti olemassa olevia toimintakäytäntöjä ja kehittää vaihtoehtoisia toimintatapoja sekä rohkeudesta haastaa käytäntöjä, jos ne aiheuttavat epäoikeudenmukaisuutta. Myös usko siihen, että sosiaalityöntekijä voi vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin työssään, lisää todennäköisyyttä tuottaa palvelujärjestelmä- ja asiakastietoa. (Ks. taulukko 1.)

Yhteiskuntarakennetietoa useammin kuin silloin tällöin (ka. > 3,0) tuotti 23 prosenttia vastaajista. Merkittävimmäksi tätä ennustavaksi tekijäksi osoittautui resurssiosaaminen: mitä vahvemmin sosiaalityöntekijä osaa hyödyntää asemaansa sosiaalityön asiantuntijana sekä muiden toimijoiden osaamista sosiaalisten asioiden esille tuomisessa ja sosiaalityön tavoitteiden saavuttamisessa sekä mitä paremmin hän hallitsee poliittisia vaikuttamiskeinoja, sitä todennäköisemmin työntekijä osallistuu yhteiskuntarakennetiedon tuottamiseen. Resurssiosaamisen ohella lähes yhtä merkittäväksi yhteiskuntarakennetiedon tuottamista ennustavaksi tekijäksi osoittautui kiinnostus yhteiskunnallista vaikuttamista kohtaan: jos työntekijä on kiinnostunut yhteiskuntatieteellisestä vaikuttamisesta kokien sen tärkeäksi osaksi sosiaalityötä, hän tuottaa yhteiskuntarakennetietoa todennäköisemmin kuin kollegansa, jotka eivät ole lainkaan kiinnostuneita yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Myös tiedon saami-

sen moniammatilliselta ja monitoimijaiselta yhteistyöverkostolta sekä erilaisilta valvontaviranomaisilta, kuten aluehallintovirastosta, Valviralta, eduskunnan oikeusasiamieheltä ja oikeuskanslerilta, havaittiin olevan merkittävä tiedon tuottamista ennustava tekijä. Myös työntekijät, jotka joutuvat työskentelemään ammattieettisten arvojensa kanssa ristiriidassa, tuottavat yhteiskuntarakennetietoa todennäköisemmin kuin ne työntekijät, jotka eivät koe ristiriitoja. (Ks. taulukko 1.)

Sosiaalityön arjessa olennaista on, että saatu ja tuotettu tieto ei jää sosiaalityöntekijän haltuun, vaan että se välittyy eri tahoille rakenteellisen sosiaalityön ja laajemmin eri yhteistyökumppaneiden käyttöön. Sosiaalityöntekijät välittävät yhteiskuntarakennetietoa paljon johdolle ja kohtuullisesti yhteistyöverkostolle. Myös palvelujärjestelmä- ja asiakastietoa sosiaalityöntekijät välittävät eniten oman organisaation johdolle ja yhteistyöverkostolle, mutta määrällisesti vähemmän kuin yhteiskuntarakennetietoa. Muille tahoille niin yhteiskuntarakennetietoa kuin palvelujärjestelmä- ja asiakastietoa välitetään vain vähän, jos lainkaan. Kokoisuutena tietoa välitetään eri tahoille vain vähän (ka. = 1,9).

Sosiaalityöntekijöistä reilu kolmasosa (34,6 %) välittää tietoa eteenpäin muille tahoille vähintäänkin vähäisissä määrin (ka. > 2,0). Tutkittaessa, mitkä tekijät tätä ennustavat, merkittäväksi osoittautui tietyiltä tahoilta saadun tiedon määrä: jos sosiaalityöntekijä saa edes vähän tietoa kansalaistoimijoilta, yhteistyöverkostolta ja asiantuntijälähteistä, hän välittää sitä todennäköisemmin myös eteenpäin. Myös johtavana sosiaalityöntekijänä toimiminen, sekä se, mitä enemmän sosiaalityöntekijä tuottaa yhteiskuntarakenteisiin liittyvää tietoa ja mitä varmempi käsitys hänellä on siitä, miten rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan, ennustavat sitä, että hän myös välittää tietoa eteenpäin. (Ks. taulukko 1.)

6.2 Inklusiotyö

Seuraavaksi tarkastellaan, mitkä tekijät ennustavat sitä, että sosiaalityöntekijä toteuttaa inklusiotyön tehtäväalueisiin kuuluvia osa-alueita eli tietoisuustyötä, valtaistamistyötä ja osallistavaa kehittämistyötä useammin kuin silloin tällöin (ka. > 3,0) sekä yhteistyötä useammin kuin harvoin (ka. > 1,5) (ks. Kannasoja & Ruonakangas, luku 5.2 tässä teoksessa). Näitä osa-alueita selitetään toimintaympäristötekijöiden lisäksi

eri tahoilta saadun tiedon määrällä ja tiedon tuottamisen useudella. Taulukossa 2 on esitelty inklusiotyötä selittävät tekijät osa-alueittain (ks. tarkemmin liite 2).

Taulukko 2. Inklusiotyötä selittävät tekijät

Tietoisuustyö	Valtaistamistyö
Toimii asiakastyön tehtävissä	Tuottaa yhteiskuntarakennetietoa
Saa tietoa yhteistyöverkostolta	Innovaatio-osaaminen
Yhteiskuntatieteellinen osaaminen	
Innovaatio-osaaminen	
Tuottaa palvelujärjestelmä- ja asiakastietoa	
Työyhteisön tuki rakenteellista sosiaalityötä kohtaan	Yhteisötyö
	Sosiaalityön työkokemus
Osallistava kehittämissyö	Työskentelykunnan väestöpohja (pieni)
Innovaatio-osaaminen	Saa tietoa kansalaistoimijoilta
Tuottaa yhteiskuntarakennetietoa	Tuottaa yhteiskuntarakennetietoa
Saa tietoa yhteistyöverkostolta	Saa tietoa yhteistyöverkostolta
Toimii johtavana sosiaalityöntekijänä	Innovaatio-osaaminen
Työn autonomia	

Tietoisuustyötä voidaan tehdä vahvistamalla asiakkaiden tietoisuutta heidän elämäntilanteidensa rakenteellisista syistä, mutta myös lisäämällä tietoa esimerkiksi erilaisista osallistumisen mahdollisuuksista. Vähintään silloin tällöin (ka. > 3,0) tietoisuustyötä teki 66 prosenttia vastaajista. Sen tekemistä ennustavat asiakastyössä toimiminen, yhteistyöverkostoilta saatava tieto, innovaatio-osaaminen, asiakkaisen tarpeisiin ja palvelujärjestelmän toimivuuteen liittyvän tiedon tuottaminen sekä työyhteisön tuki. Myös yhteiskuntatieteellinen osaaminen eli se, että sosiaalityöntekijä osaa yhdistää ihmisten elämäntilanteisiin liittyviä ongelmia yhteiskunnalliselle tasolle ja hahmottaa yhteiskunnallisten muutosten vaikuttavan ihmisten elämään, ennustaa tietoisuustyön tekemistä. (Ks. taulukko 2.)

Valtaistamistyötä sosiaalityöntekijät tekevät ohjaamalla asiakkaita toimimaan itse asioissaan eli esimerkiksi neuvomalla heitä antamaan palautetta sekä tekemään muistutuksia tai kanteluita kohdatessaan epäoikeudenmukaista kohtelua. Valtaistamistyötä vähintään silloin tällöin (ka. > 3,0) teki 46 prosenttia vastaajista. Sen toteuttamista ennustaa kaksi tekijää: mitä enemmän sosiaalityöntekijä tuottaa yhteiskuntarakennetietoa sekä mitä vahvempi vastaajan innovaatio-osaaminen on, sitä suurem-

maksi kasvaa todennäköisyys tehdä valtaistamistyötä useammin kuin silloin tällöin (ks. taulukko 2).

Osallistavaa kehittämistyötä sosiaalityöntekijät tekevät yhdessä asiakkaiden ja yhteistyöverkostojen kanssa parantamalla esimerkiksi palvelujärjestelmän toimivuutta, mutta yleisemminkin pyrkimällä muuttamaan esimerkiksi asenneilmapiiriä hyväksyvämmäksi. Vähintään silloin tällöin (ka. > 3,0) työtä teki kolmasosa (32,5 %) vastaajista ja sen toteuttamista ennustaa muun muassa työtehtävä: johtavat sosiaalityöntekijät tekevät osallistavaa kehittämistyötä todennäköisemmin kuin asiakastyössä työskentelevät sosiaalityöntekijät. Lisäksi innovaatio-osaaminen, yhteistyöverkostoilta saatavan tiedon runsaus, yhteiskuntarakennetiedon tuottamisen useus ja se, mitä enemmän sosiaalityöntekijä arvioi voivansa vaikuttaa muun muassa työnsä määrään ja sisältöön, sitä todennäköisemmin hän tekee osallistavaa kehittämistyötä. (Ks. taulukko 2.)

Harvimmin inklusiotyön muodoista tehtiin yhteisötyötä, jota tehdään jalkautumalla kohtaamaan ihmisiä ja tiedottamalla heille esimerkiksi vaikuttamismahdollisuuksista oman asuinympäristön yhteisöllisten ja yhteiskunnallisten rakenteiden kehittämiseksi. Vastaajista puolet (49,5 %) ilmaisi tekevänsä yhteisötyötä useammin kuin harvoin (ka. > 1,5). Yhteisötyön tekemisen useutta ennustavat kunnan tai kuntayhtymän koko, työkokemus, kansalaistoimijoilta ja yhteistyöverkoston saatavan tiedon määrä, innovaatio-osaaminen sekä yhteiskuntarakennetiedon tuottaminen (ks. taulukko 2). Näin ollen pienissä, alle 10 000 asukkaan kunnissa työskentelevät sosiaalityöntekijät jalkautuvat kohtaamaan kuntalaisia matalan kynnyksen kohtaamispaikoille tai erilaisiin tapahtumiin sekä pyrkivät vahvistamaan asukkaiden osallistumisen mahdollisuuksia todennäköisemmin kuin asukasluvultaan suurimmilla paikkakunnilla työskentelevät sosiaalityöntekijät. Mitä suuremmalla paikkakunnalla sosiaalityöntekijä työskentelee, sitä epätodennäköisemmin hän tekee yhteisötyötä. Työskentelykunnan väestöpohjan ohella yhteisötyön tekemisen todennäköisyyttä lisäsi sosiaalityöntekijälle kertynyt sosiaalityön työkokemus. Todennäköisyys vahvistui 25 työkokemusvuoteen asti. Näiden ohella todennäköisyyttä toteuttaa inklusiotyötä yhteisötyön osa-alueella kasvattivat kansalaistoimijoilta ja yhteistyöverkostoilta saatava tiedon määrä samoin kuin yhteiskuntarakennetiedon tuottaminen sosiaalityön asiakaspäätösten, lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon seurauksista sekä perus- ja yhdyskuntarakennepalveluiden epäkohdista.

Lisäksi innovaatio-osaaminen eli kyky tarkastella kriittisesti olemassa olevia toimintakäytäntöjä, taito kehittää vaihtoehtoisia toimintatapoja sekä rohkeus haastaa epäoikeudenmukaisuutta aiheuttavia käytäntöjä, kasvattavat todennäköisyyttä jalkautuvan yhteisötyön toteuttamiseen.

6.3 Strategiatyö

Strategiatyö pitää sisällään reformityön, sosiaalipoliittisen työn ja kansalaisvaikuttamisen osa-alueet (ks. Kannasoja & Ruonakangas, luku 5.3 tässä teoksessa). Näitä osa-alueita selitetään toimintaympäristötekijöiden lisäksi eri tahoilta saadun tiedon määrällä ja tiedon tuottamisen useudella. Taulukossa 3 on kootusti esitelty strategiатыön osa-alueita selittävät tekijät (ks. tarkemmin liite 2).

Taulukko 3. Strategiатыötä selittävät tekijät

Reformityö	Sosiaalipoliittinen työ
Toimii johtavana sosiaalityöntekijänä	Työskentelykunnan väestöpohja (pieni)
Innovaatio-osaaminen	Sosiaalityön työkokemus
Tuottaa palvelujärjestelmä- ja asiakastietoa	Tuottaa yhteiskuntarakennetietoa
Saa tietoa asiantuntijälähteistä	Saa tietoa valvontaviranomaisilta
Saa tietoa yhteistyöverkostolta	Saa tietoa asiantuntijälähteiltä
Ammattieettisten ristiriitojen kokeminen	Saa tietoa yhteistyöverkostolta
Kansalaisvaikuttaminen	Innovaatio-osaaminen
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	Resurssiosaaminen
Resurssiosaaminen	

Reformityötä sosiaalityöntekijät toteuttavat tekemällä ehdotuksia esimerkiksi toimintakäytäntöjen muuttamiseksi ja uusien palveluiden järjestämiseksi. Reformityötä tehtiin strategiатыön osa-alueista useimmin, puolet (50,2 %) vähintäänkin silloin tällöin (ka. > 3,0). Vahvimmin reformityön toteuttamista ennustaa sosiaalityöntekijän työtehtävä: johtavat sosiaalityöntekijät tekevät reformityötä todennäköisemmin kuin asiakastyössä työskentelevät sosiaalityöntekijät. Työtehtävän lisäksi tiedon saaminen asiantuntijälähteiltä ja yhteistyöverkostoilta, palvelujärjestelmä- ja asiakastiedon tuottaminen, innovaatio-osaaminen sekä koetut ammattieettiset ristiriidat lisäävät todennäköisyyttä sille, että

sosiaalityöntekijä toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä reformityön osa-alueella (ks. taulukko 3). Käytännön työssä tämä konkretisoituu ehdotuksina työyhteisön toimintakäytäntöjen, sosiaalityön tehtävälueiden välisen yhteistyön tai moniammatillisten ja monitoimijaisten verkostojen toimintakäytäntöjen kehittämiseksi, uusien palveluiden järjestämiseksi tai etuuksien uudenlaiseksi kohdentamiseksi.

Sosiaalipoliittista työtä tehdään vaikuttamalla muun muassa toimintaa linjaaviin strategioihin, hyvinvointikertomuksiin ja lainsäädäntöön. Sosiaalityöntekijöistä vähän yli puolet (53,0 %) tekee sosiaalipoliittista työtä edes joskus (ka. > 1,5). Tätä ennustavat työskentelykunnan väestöpohjan koko, työkokemusvuodet, yhteiskuntarakennetiedon tuottaminen, innovaatio- ja resurssiosaaminen sekä valvontaviranomaisilta, asiantuntijalähteistä ja yhteistyöverkostoilta saadun tiedon määrä (ks. taulukko 3). Tiedon saaminen valvontaviranomaisilta, yhteistyöverkostoilta ja asiantuntijalähteistä sekä resurssiosaaminen mahdollistavat yhteiskuntarakennetiedon tuottamisen ja siten näyttävät yhdessä mahdollistavan rakenteellisen sosiaalityön toteuttamista sosiaalipoliittisen työn saralla. Myös kertyneiden työvuosien määrä, työskentely pienissä alle 50 000 asukkaan kunnissa ja kuntayhtymissä sekä innovaatio-osaaminen ennustavat sosiaalipoliittisen työn tekemistä.

Reilu kolmasosa (39,7 %) sosiaalityöntekijöistä on harjoittanut kansalaisvaikuttamista vähintäänkin kerran edellisten kolmen vuoden aikana (ka. > 1,0), esimerkiksi tehnyt kuntalaisaloitteen tai toiminut aktiivisena jäsenenä kansalais- tai ammattijärjestössä tai kunnallispoliitikkona. Tutkimuksessa havaittiin, että kiinnostus yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja resurssiosaaminen nostavat todennäköisyyttä tehdä kansalaisvaikuttamista (ks. taulukko 3). Toisin sanoen, mitä vahvempi sosiaalityöntekijän kiinnostus yhteiskunnallista vaikuttamista kohtaan on ja mitä taitavammin hän osaa hyödyntää sosiaalityön asiantuntija-asemansa lisäksi muiden toimijoiden osaamista sosiaalityön tavoitteiden saavuttamisessa, sitä todennäköisemmin hän osallistuu kansalaisvaikuttamiseen.

6.4 Oikeudenmukaisuustyö

Sosiaalityöntekijät herättävät keskustelua sosiaalityölle tärkeistä asioista, esimerkiksi puolustamalla heikossa asemassa olevia ihmisryhmiä, luo-

malla kuvaa ympäröivästä palvelujärjestelmästä, sosiaalityöstä tai erilaisista epäkohdista. Herättääkseen keskustelua tärkeistä asioista sosiaalityöntekijät käyttävät oikeudenmukaisuustyön keinoina kehittämis- ja tutkimustoimintaa, kirjoittamista, haastatteluita, kansalaisaktivismia ja järjestötoimintaa (ks. Kannasoja & Ruonakangas, luku 5.4 tässä teoksessa). Sosiaalityöntekijät hyödynsivät erilaisia oikeudenmukaisuustyön keinoja rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisessa hyvin harvoin, keskimäärin jopa harvemmin kuin kerran vuodessa. Kehittämis- ja tutkimustoimintaa edes kerran kolmessa vuodessa teki 63 prosenttia vastaajista, kirjoittamista 57 prosenttia, haastatteluihin osallistumista 38 prosenttia, järjestötoimintaa 33 prosenttia ja kansalaisaktivismia toteutti 15 prosenttia vastaajista. Seuraavaksi tarkastellaan, mitkä tekijät ennustavat sitä, että sosiaalityöntekijä hyödyntää erilaisia oikeudenmukaisuustyön keinoja rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisessa edes kerran kolmen vuoden aikana (ka. > 1,0). Taulukossa 4 on esitelty kootusti oikeudenmukaisuustyötä selittävät tekijät (ks. tarkemmin liite 2).

Taulukko 4. Oikeudenmukaisuustyötä selittävät tekijät

Kehittämis- ja tutkimustoiminta	Haastatteluihin osallistuminen
Saa tietoa valvontaviranomaisilta	Resurssiosaaminen
Saa tietoa asiantuntijalähteiltä	Sosiaalityön työkokemus
Tutkimuksellinen osaaminen	Toimii johtavana sosiaalityöntekijänä
Itseymmärrys	
Toimii johtavana sosiaalityöntekijänä	Järjestötoiminta
Työskentelykunnan väestöpohja (suuri)	Saa tietoa asiantuntijalähteiltä
	Poliittinen kiinnostus
Kirjoittaminen	
Saa tietoa asiantuntijalähteiltä	Kansalaisaktivismi
Innovaatio-osaaminen	Työskentelykunnan väestöpohja (suuri)
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	Poliittinen kiinnostus
Poliittinen kiinnostus	

Tutkimuksen tulosten perusteella sosiaalityöntekijöiden osallistumista kehittämis- ja tutkimustoimintaan ennustavat työtehtävä, työskentelykunnan väestöpohja, tutkimuksellinen osaaminen, sosiaalityöhön liittyvä itseymmärrys sekä tiedon saaminen valvontaviranomaisilta ja asiantuntijalähteiltä (ks. taulukko 4). Johtavina sosiaalityöntekijöinä

työskentelevät osallistuvat kehittämis- ja tutkimustoimintaan todennäköisemmin kuin asiakastyössä työskentelevät sosiaalityöntekijät. Myös suurissa kunnissa tai kuntayhtymissä työskentelevät osallistuvat kehittämis- ja tutkimustoimintaan todennäköisemmin kuin pienimmissä alle 10 000 asukkaan kunnissa ja kuntayhtymissä työskentelevät sosiaalityöntekijät. Mitä enemmän sosiaalityöntekijä saa tietoa asiantuntijalähteistä ja valvontaviranomaisilta sekä mitä monipuolisemmin hän osaa hyödyntää teorioita ja tutkimusta käytännön työssä, arvioida uusien toimintakäytäntöjen vaikutuksia ja argumentoida näkemyksiä eri tietolähteitä hyödyntäen, sitä suuremmaksi kasvaa todennäköisyys sille, että hän osallistuu kehittämis- ja tutkimustoimintaan. Myös vahva sosiaalityön itseymmärrys eli se, että sosiaalityöntekijä hahmottaa rakenteellisen sosiaalityön yksilökohtaisen työn rinnalle ja sen jatkumoksi sekä osaksi sosiaalityön kokonaisvaltaista orientaatiota, kasvattaa todennäköisyyttä osallistua kehittämis- ja tutkimustoimintaan.

Tarkasteltaessa, mitkä eri tekijät ennustavat aktiivisuutta sosiaalisessa mediassa, sanomalehdissä sekä ammatillisissa ja tieteellisissä lehdissä kirjoittamista ja miten, havaittiin, että asiantuntijatahoilta saatavan tiedon määrä on vahvin kirjoittamisen todennäköisyyttä kasvattava tekijä. Asiantuntijatahoilta saatavan tiedon määrän lisäksi innovaatio-osaaminen sekä kiinnostus yhteiskunnallista vaikuttamista ja politiikkaa kohtaan kasvattavat yhdessä todennäköisyyttä hyödyntää kirjoittamista oikeudenmukaisuustyön keinona. Johtava asema, työkokemusvuodet ja resurssiosaaminen eli taito hyödyntää sosiaalityön asiantuntija-asemaa ja muiden toimijoiden osaamista sosiaalisten asioiden esille tuomisessa ja sosiaalityön tavoitteiden saavuttamisessa kasvattavat puolestaan todennäköisyyttä osallistua sanomalehti-, radio- ja televisiohaastatteluihin. (Ks. taulukko 4.)

Kuten strategiatyöhön lukeutuvan kansalaisvaikuttamisen kohdalla, myös järjestötoiminnan osalta havaittiin, että analyysissä mukana olleet muuttujat eivät työaikana toteutettavan rakenteellisen sosiaalityön tavoin osoittautuneet merkittäviksi kansalaistoimintaan osallistumista selittäviksi tekijöiksi. Vahvimmin sosiaalityöntekijän järjestötoimintaan osallistumista ennustaa tiedon saaminen asiantuntijalähteiltä sekä poliittinen kiinnostuneisuus: mitä enemmän sosiaalityöntekijä saa tietoa asiantuntijalähteiltä ja mitä kiinnostuneempi hän on politiikasta, sitä todennäköi-

semmin hän osallistuu oikeudenmukaisuutta edistävän järjestön toimintaan (ks. taulukko 4). Sen sijaan kansalaisaktivismiin eli tässä tapauksessa mielenosoituksiin sosiaalityöntekijät osallistuvat todennäköisemmin, jos he työskentelevät yli 100 000 asukkaan kunnassa ja ovat kiinnostuneita politiikasta (ks. taulukko 4).

Tulosten pohjalta käy ilmi, että rakenteellisen sosiaalityön eri tehtäväalueita ja niiden osa-alueita selittävät osin samat mutta osin eri tekijät. Tämän voidaan tulkita kertovan siitä, että rakenteellisen sosiaalityön eri osa-alueilla on erilaisia niiden toteuttamiseen yhteydessä olevia toimintamekanismeja. Näiden ennustavien tekijöiden pohjalta voidaan sekä kansallisen ja paikallisen ohjauksen että rakenteellisen sosiaalityön johtamisen avulla suunnitelmallisesti vahvistaa edellytyksiä rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiselle.